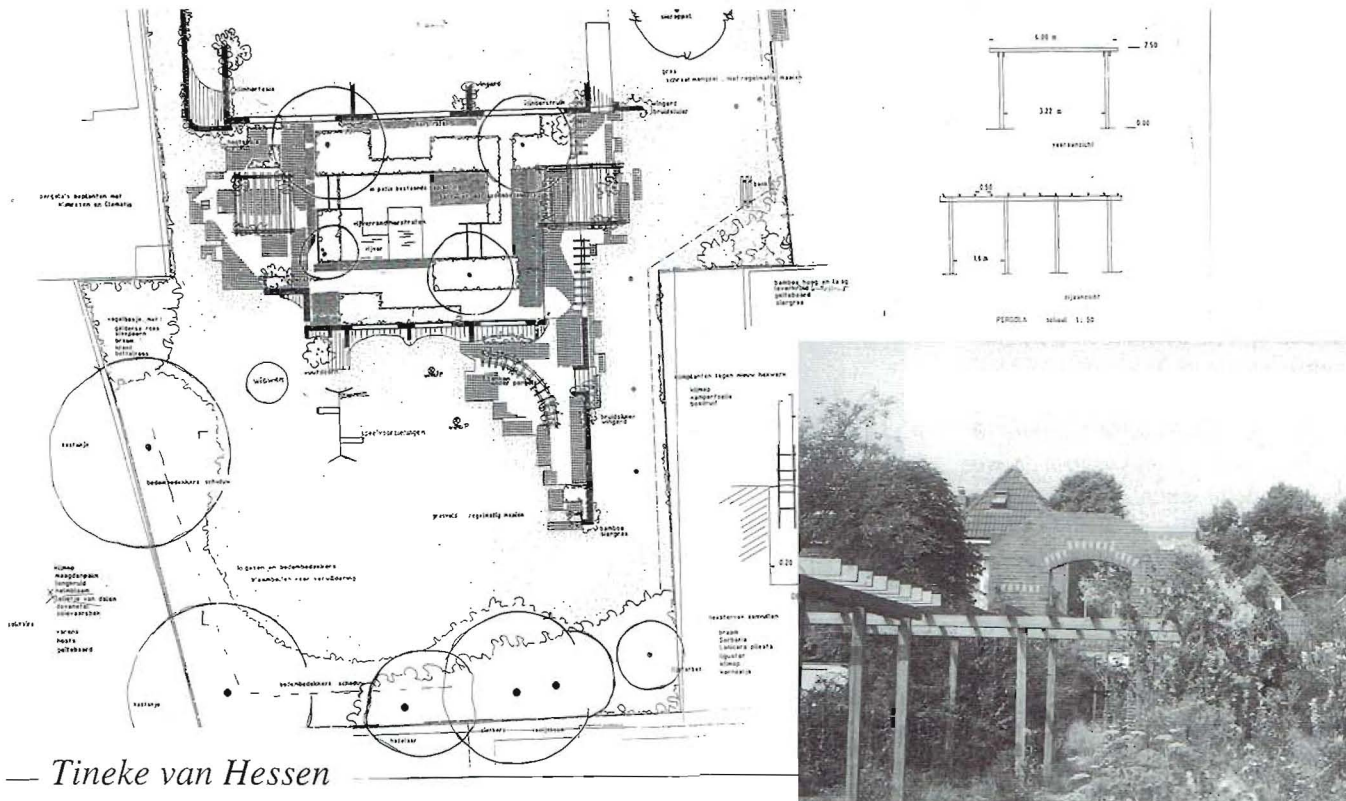

— Tineke van Hessen

Verrassende stadsnatuur in Groningen

Een ecologische binnentuin tussen jonge ruïnes

Op een binnenterrein in de Groningse Oosterpoortbuurt, ligt een stukje openbaar groen dat zich verrassend onderscheidt van het gras-en-stekelstruikenplantsoen dat wij hier van gemeentewege gewend zijn. Ooit stonden hier gebouwen van het gemeentelijk huisvestingsbureau. Restanten daarvan bepalen nu mede het gezicht van dit stadsnatuurgebiedje. Stukken muur met deurposten en raamopeningen worden bedekt door klimop, stokrozen, vlinderstruiken. Achterin de tuin staat een hoge ruïne, begroeid door wingerd. Het gebiedje bestaat uit een bloemenweide, een schaduwrijk middenstuk waar de patiotuin van het voormalige huisvestingsbureau nog in terug te vinden is, en een speelveld met een brede, schaduwrijke border.

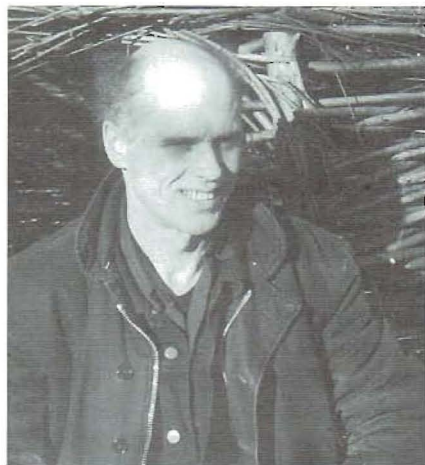
In de wilgentenenwigwam zijn kinderen bezig een kring van boomstammetjes op te stellen, twee meisjes slepen met palen om een hut te gaan bouwen onder de laurierkers. Bijna 2000 vierkante meter ecologisch stadsgroen, zo mooi en natuurlijk dat je je afvraagt hoe dit zich binnen het gemeentelijk groenbeleid heeft kunnen ontwikkelen.

Het zesde zintuig van Peter Bulk

Tegenover de ingang, een ijzeren poort voor een overdekte gang, woont Peter Bulk. Hij zit zijn hele leven al in de planten. Zijn ouders hadden een kwekerij in Drente, maar hij woont al meer dan 20 jaar in Groningen en hij heeft hier alle wegbermen, plantsoenen en braakliggende terreinen verkend. Voor een deel deed hij dat in KNNV-ver-

band, om de flora te inventariseren voor het Rijksherbarium in Leiden. Hij heeft een zesde zintuig om overal waar hij fietst of loopt de aanwezigheid van al dan niet bijzondere planten op te sporen. Grassen hebben zijn speciale belangstelling. "In de herfst van 1998 kreeg ik toestemming om een stukje van het terrein te gaan beheren. Ger Roosjen, de gemeenteontwerper die hier aan de gang wilde met een extensief maaibeheer, had er een mengsel voor kalkgrasland ingezaaid. Daar kwamen duizenden ridderszuringen in op, en die ben ik toen gaan uitsteken. De gemeente schoot niet op met de invulling van het gebiedje. Alles werd hier drie keer per maand gemaaid. Op die manier komt er niet veel natuur van de grond."

"In mei 1999 heb ik de stadsecoloog voorgesteld om het hele gebiedje ecologisch te gaan beheren. Hij voelde daar wel voor, maar andere mensen bij

Peter Bulk Foto: Tineke van Hessen

de gemeente waren minder enthousiast. Pas na maanden heen en weer praten ben ik met de gemeente een beheerscontract overeengekomen. Er staat in dat ik de enige ben die hier nog wat te doen heeft."

Vlindervriendelijk beheer

We lopen de poort door, de tuin in. Tegen een zonnige muur op het zuiden, waar tot november de laatste stokrozen nog stonden te bloeien, zie je nu rozetten van wouw en verbascum. IJzerhard en teunisbloemen groeien tussen de tegels.

"Hier wil ik nog wat meer speciale dingen, distels als *Eryngium* bijvoorbeeld. Ik heb iets in m'n hoofd van een vegetatie die je wel op rangeerterreinen en langs verwaarloosde oude spoorbanen ziet, planten die het goed doen in karige, stenige grond."

Het is pas half februari, maar in het kort gemaaide grasland zie je de eerste blaadjes van vaste soorten als St. Janskruid, absintalsem en wilde marjolein opschieten. Overal rozetten van tweejarigen, zoals Jacobskruid en kaardebollen.

"Dat maaien, daar ben ik van de winter een hele tijd mee bezig geweest. Het gras ligt plat, dus dat moet je eerst omhoog kammen met de spitvork, en wat er dan nog vast blijft zitten dat maai je er af met de sikkels. Het voordeel is dat je goed ziet wat je doet en wat er allemaal staat. En alle rupsen die ik tegen

kom, die stop ik dan weer onder het gras. Daarvoor laat ik op een aantal plekken het gras voorlopig nog staan. Het afgelopen jaar waren er heel veel vlinders, ook bijzondere. Vuurvlindertjes, de gehakelde aurelia, het landkaartje, Icarusblauwtjes. Hier en daar laat ik een groep brandnetels voor ze staan. En je houdt rekening met andere plantensoorten die als voedselplanten voor vlinders dienen. Ruwe smelevoorbeeld, en kropaar. Ik ben er het afgelopen jaar over gaan lezen, en nu probeer ik het vlinders als de gehakelde aurelia wat meer naar de zin te maken. Die legt zijn eitjes op brandnetels, maar ook op hop. Nu heb ik hier aardig wat hop staan, dus wie weet, gaat hij wel wat doen."

Bloemrijk grasland

Hier en daar heeft Peter Bulk stukjes omgespit en opnieuw ingeplant. Ze zijn volgestoken met snoeihout, tegen de vele katten die het hier erg naar hun zin hebben.

"Ik wil graag een bloemrijk grasland, maar niet elk gras gedraagt zich zoals ik dat graag wil. Hier heb ik een stuk fioringras uitgestoken. Dat bloeit wel mooi, met pluimen, maar het vormt hele dichte matten. Als je dat maar een keer per jaar maait dan verstikt het de kleine plantjes in de buurt. Dus daar haal ik af en toe een paar zoden van weg. Om dat gras wat in de hand te houden heb ik ook veel ratelaar gezaaid, die parasiteert op graswortels. Hoewel ik daar nog niet veel effect van zie."

Morgensterren uit een richeltje

Naar achteren, tegen de muurrestanten, gaat de vegetatie hoger op.

Achterin de wilde plantentuin, aan de voet van de hoge ruïne, staan stokrozen, cephalaria, beemdtkroon, echte guldenroede, Jacobskruid, pastinaak, harige wilgenroosjes, macleya, purper leverkruid. Een spectaculaire border die het resultaat lijkt van een gedurfd ontwerp. Maar met smaakvolle kleurencombinaties en andere esthetische effecten houdt Peter zich niet bezig.

"Die plek heb ik het eerste jaar gebruikt om planten te parkeren. Ik was van plan om ze later uit te zetten, maar dat kwam er niet van en het werd ei-

genlijk wel mooi zo.

Ik haal veel planten van braakliggende terreinen, nu net weer een heleboel wouw van de Hunzencentrale hier vlakbij. En fietstassen vol eenjarigen van verlaten volkstuincomplexen, varens uit de tuin van een afgebrand Chinees restaurant. In een stedelijk gebied heb je altijd zoveel terreintjes die een tijdje braak liggen, daar is van alles te vinden. Zo heb ik al honderden planten zien komen en gaan. Vorige week heb ik twee paarse morgensterren uit een richeltje langs een stoeprand gestoken. Die werden steeds afgemaaid voordat ze gingen bloeien. Ze staan hier nu in de wilde plantentuin. Het is een kleiplant die langs bermen in de provincie voorkomt. Het is de vraag hoe die zich houdt in de arme zandgrond, ik heb er maar een schep klei bij gedaan.

Ik probeer hier zoveel mogelijk soorten te introduceren. Het is grotendeels een wilde plantentuin, met hier en daar natuurtuintrekjes (volgens definities van Ger Londo)."

Het schaduwrijke middelpunt

Door een ruime deuropening zonder deur kom je in het schaduwrijke middelpunt van de tuin. Dit is de vroegere patio van het huisvestingsbureau.

Omsloten door muren en pergola's ligt hier een kleine veenborder, iets lager en vochtiger dan de rest van de tuin.

Twee vierkante meter schoenlappersplant staat uitbundig te bloeien. De beplanting is een spannende combinatie van vroegere gemeente-initiatieven met de latere invulling door Peter Bulk. Langs de pergola groeien allerlei kleuren klimrozen en wintergroene kamperfoelie, tegenover een grote bamboe die zijn schaduw werpt over de irissen, kale jonkers en kattenstaarten die Peter hier aan het groeien wil krijgen. Contrasten die harmonieus met elkaar verbonden worden door balsemien, een vlinderstruik en een prunus tegen de achtergrond van de oude muren.

De grote border wordt gedomineerd door twee kastanjebomen. In hun schaduw bloeien nu de sneeuwklompjes en het longkruid tussen honderden zaailingen van judaspenning. Verderop is de strijd tegen het zevenblad bijna gewonnen, en ook de lamium lijkt zijn plaats nu wel zo'n beetje te kennen. De

Weelderige zomerse sfeer in de binnentuin achter de Mauritsstraat

Foto: Willy Leufgen

meest opvallende plant in de border is het voorjaarshelmkruid. "Hij is tweejarig en ik had hem hier al gezaaid, daar komen nu rozetjes van op die dit jaar gaan bloeien. Vorig jaar heb ik uit een wild bosplantsoen in Haarlem een paar exemplaren meegenomen. Ik hoop dat die zich ook hebben uitgezaaid, dan heb ik ze voortaan elk jaar in bloei.

Meer ruimte voor Groningse stadsnatuur?!

Peter twijfelt er niet meer aan of hij kan doorgaan met de tuin. De buurtbewoners zijn enthousiast, en ook binnen de gemeenteorganisatie krijgen mensen oog voor wat zich in de Oosterpoort ontwikkelt.

Landschapsarchitect Ger Roosjen, die plm. 5 jaar geleden aan de basis stond van deze unieke plek: "Wat Peter Bulk daar doet is fantastisch, zoals hij dat allemaal op de voet volgt. Het gaat zo goed dat het met Openbare Werken nu ook heel harmonisch loopt. Het zou heel jammer zijn als hij van het toneel verdween. Als de gemeente het moet doen dan wordt het natuurlijk veel

minder intensief."

Over de totstandkoming van de tuin: "Toen die gebouwen zouden worden afgebroken kreeg het terrein een groenbestemming. Ik werd gevraagd om samen met de bewoners na te denken over de vormgeving. Ik ben eerst zelf gaan kijken, en wat ik heel mooi vond was de patiotuin. Die wilde ik graag behouden. Ja, en zo'n patio is leuk, maar die bestaat bij de gratie van de muren die eromheen staan. Zo is die patio de aanleiding geweest voor deze vormgeving.

Voor de verdere invulling werd toen ook al wel aan een vorm van verwildering gedacht. Dat zou heel mooi zijn, maar ook heel kwetsbaar. We wilden er een rustige plek van maken, dat kon goed omdat het een besloten terrein is met een poort die 's nachts wordt afgesloten, ook op verzoek van de bewoners."

Wil de gemeente nu meer van dit soort groen creëren?

Ger Roosjen: "Het is een hele speciale plek, ik weet niet of zoiets op veel meer plaatsen zou kunnen. Je hebt

mensen nodig die zelf wat willen, dan kan er al snel wat meer dan de standaard-aanpak van Openbare Werken. Peter Bulk: "Mijn tuin kan als basis dienen voor meer van dit soort initiatieven. Ik kan mensen helpen met plannen en adviezen over beheersvormen. Natuurlijk beheer hoeft helemaal niet duur te zijn, maar je moet wel weten wat je doet en wanneer. Er zijn plekken genoeg in de stad voor kleine oases zoals hier."

De ecologische binnentuin bevindt zich in de Mauritsstraat t.o. nr. 10 in de Groningse Oosterpoortbuurt.

Reacties zijn welkom bij:

Tineke van Hessen
Bleekveld 56
9711 XV Groningen

Peter Bulk
Mauritsstr. 10
9724 BL Groningen
